

Čína

Číňané nejsou čistí. Místo aby se po velké straně umyli, osuší se jenom papírem...¹⁾

Podnebí

Čína je obrovská země a jednotlivé oblasti mají velmi odlišné klima. Většina území Číny se nachází v mírném nebo subtropickém podnebném pásmu. Jižní oblasti leží v tropech a hory na západě země mají vysokohorské podnebí. Čím více na sever, tím více má čínské podnebí kontinentální charakter. V severní oblasti, včetně hlavního města Pekingu, stoupají letní teploty přes třicítku. Zima je tu pak velmi chladná. Ve střední Číně, kde leží například Šanghaj, je klima stále vnitrozemské, ale už mírnější. Na jihu země už se projevuje vliv oceánu. Léto je tu horké a zima mírná. Pobřežní oblasti jsou mnohem vlhčí než zbytek země. Nejvíce srážek se v Číně vyskytuje v letních měsících. Přinášejí je do země letní monzuny od východu a jihovýchodu. Směrem do vnitrozemí srážky ubývají. V létě se také může na čínském pobřeží objevit tajfun.

Politické vtipy v Číně

O výrobě oceli (Velký skok vpřed). *Vtip kritizuje šílené kvóty na výrobu oceli, které vedly k tomu, že lidé roztavovali své nástroje a nářadí, čímž si pod sebou podřezali větev a způsobili následný hladomor.*

Stranický funkcionář přijede na venkov kontrolovat domácí pec na výrobu oceli. Vesničané mu hrdě ukazují hromadu ztvrdlého, nepotřebného šrotu.

„Soudruhu, splnili jsme kvótu! Vyrobili jsme 50 kilogramů kvalitní oceli!“

Funkcionář je pochváli, ale pak se podívá na vedlejší hromadu a ptá se: „A co je tohle?“

„To, soudruhu, jsou pluhy, motyky a rýče, které jsme roztavili, abychom splnili váš plán.“

O vrabcích (Velký skok vpřed) *Tento vtip ukazuje katastrofální důsledky nepromyšlených zásahů do ekosystému, které režim provedl v rámci iracionálních kampaní.*

Po kampani na vyhubení vrabců (jako škůdců požírajících úrodu) se sejdou dva staří sedláci.

„Tak co, sousede, máte letos větší úrodu, teď když není žádný vrabec?“

„Bohužel, sklizeň je horší. Vrabci sice žrali zrní, ale také jedli hmyz. Teď máme hejna kobylek, která sežrala všechno.“

O studiu děl Mao Cetunga (Kulturní revoluce) *Vtip zachycuje paranoidní atmosféru Kulturní revoluce, kde i nejintimnější a nejnevinnější lidské city (láska k vlastnímu dítěti) musely ustoupit absolutní loajalitě vůči režimu a jeho vůdci.*

V továrně je svolána schůze ke kritice a sebekritice. Představen je mladý dělník.

„Soudruzi, obviňuji se. Místo abych po práci studoval Rudou knížku citátů předsedy Maa, šel jsem domů a hrál si se svým malým synem.“

Předseda schůze jej přeruší: „A co jste mu říkal, když jste si s ním hrál?“

„No... říkal jsem mu, že ho mám rád.“

Sál ztichne. Předseda se na něj podívá přísně: „A neřekl jste mu náhodou, že ho máte rád více než předsedu Maa?“

O revoluční opeře (Kulturní revoluce) *Absurdita dosahuje vrcholu, když se historická kritika tyrana stane podezřelou, protože její popis se nápadně podobá praktikám právě probíhající Kulturní revoluce.*

Skupina Rudých gard vyslyší starého profesora dějepisu.

„Přiznejte se! Učil jste své studenty o císařích a feudálech! To je buržoazní jed!“

Profesor se brání: „Soudruzi, já jsem jen říkal, že císař Qin Shi Huang byl tyran, který páčil knihy a pohřbíval učence zaživa!“

Velitel gard se na něj podívá zmateně: „A to jste říkal jako odsouzeníhodný příklad, nebo jako revoluční návod?“

O třídním původu (Kulturní revoluce) *Vtip ironizuje posedlost režimu třídním původem („špatné“ krevní linie), který determinoval celý život člověka a byl důležitější než cokoli jiného, dokonce i než lidské vztahy. Návrh „vyměnit si rodiče“ je absurdní, ale dokonale zapadá do pokřivené logiky systému.*

Přijde muž na úřad, aby získal povolení k sňatku. Úředník se ptá: „Jaký je váš třídní původ?“

„Dělník,“ odpoví muž hrdě.

„A původ vaší nastávající?“

„Intelligence.“

Úředník zavrtí hlavou: „To nepůjde. Příliš velký rozdíl.“

Muž se zamyslí a řekne: „A co kdybychom si vyměnili rodiče?“

Zde jsou dva další známé příklady, které kolovaly zejména v období Kulturní revoluce a po ní, často mířené na „Gang čtyř“:

Vtip o Čang Čchun-čchiao (Zhang Chunqiao) a dělnických právech *Tento vtip byl ostrou satirou na absurditu ideologické čistoty a paranoii té doby. Kritizoval způsob, jakým byli lidé pronásledováni za sebemenší projev nesouhlasu, a jak byla i ta nejbanálnější obvinění přetvářena do podoby „protirevolučních spiknutí“. Zároveň zesměšňoval rigidní lpění na frázích o „kolektivismu“ a „myšlení mas“.*

Verze 1: Čang Čchun-čchiao jde kolem továrny a vidí dělníci, jak si na zeď čmárá naps: „Čang Čchun-čchiao je hlupák!“ Rychle ji zastaví a říká: „Soudružko, to je strašná chyba! Musíte napsat: ‚My si myslíme, že Čang Čchun-čchiao je hlupák.‘ Jedině tak to bude správně z hlediska kolektivního ducha!“

Verze 2: Dělník je zatčen za to, že napsal na zeď „Čang Čchun-čchiao je hlupák“. Při výslechu se ho

vyšetřovatel ptá: „Proč jsi to napsal? Kdo je tvůj spoluviník?“ Dělník odpoví: „Sám jsem to vymyslel. Nemám žádné spoluviníky.“ Vyšetřovatel na to: „Lžeš! Jednotlivec nic nezmůže. Za každým činem musí být kolektivní vůle! Přiznej se, kdo s tebou byl ve spiknutí?“

Vtip o Wang Chung-wenovi (Wang Hongwen) a jeho kariéře. *Tento vtip kritizoval nekompetentnost a rychlý vzestup „radikálů“ během Kulturní revoluce, kteří dostali obrovskou moc bez dostatečných zkušeností. Ta nenápadná otázka „co až ti dojde palivo?“ byla prorocká – narážela na pomíjivost takové moci založené na politických zvratech, a ne na schopnostech. Skutečně byl Wang Chung-wen spolu s celým „Gangem čtyř“ nakonec svržen krátce po Maoově smrti.*

Wang Chung-wen, tovární dělník, který byl během Kulturní revoluce rychle povýšen do nejvyšších funkcí, se chlubí svým přátelům: „Má kariéra je jako let raketou!“

Jeden z posluchačů se naivně zeptá: „A co až ti dojde palivo?“

Ťiang Čching V 70. letech, když už se vědělo, že Ťiang Čching (Maova čtvrtá manželka) jejíž předchozí manželství a vztahy nebyly veřejně diskutovány, ale byly známé v určitých kruzích, má v politice velký vliv, koloval tento vtip:

Otázka: „Proč má soudružka Ťiang Čching tak ráda revoluci?“

Odpověď: „Protože každá revoluce ji přivedla k novému manželovi!“

O Maově „věčném vedení“ *Tohle byl způsob, jak lidé ironicky komentovali přírodní katastrofy po jeho smrti a zároveň zlehčovali oficiální kult Maa jako „věčného vůdce“.*

Po Maově smrti se šířil vtip:

„Předseda Mao není mrtev. On jen přešel z vedení země na vedení počasí – proto máme tolik bouří.“

Stejně jako předchozí příklady, i tento vtip fungoval jako bezpečný ventil pro vyjádření nespokojenosti. Kdybyste řekli přímo „Maova politika nás přivedla do bídy,“ riskovali jste vše. Ale říct „No, to počasí je ale dnes něco, vidíte?“ s náznakovým úsměvem bylo mnohem méně postižitelné, ale v kontextu této sdílené narážky všem jasné.

Úředník z Pekingu přijede na inspekci do družstva v odlehlé oblasti. Ptá se místního staršího pastevece:

„Soudruhu, kolik máte ovcí?“

Pastevec odpoví: „Nevím přesně, kolem pěti set.“

Úředník se zhrozí: „To je nepřípustné! Jak můžete řídit výrobu bez přesných čísel? Okamžitě je musíte spočítat!“

Pastevec se na chvíli zamyslí a pak řekne: „Dobře. Pošlu je vám je všechny jednu po druhé přes ten kopec. Vy je tam můžete počítat.“

Tibetský vtip o Maovi *Vyprávěný v Lhase v 80. letech:*

Otázka: „Jaký je rozdíl mezi Buddhovo učením a učením předsedy Maa?“

Odpověď: „Buddha učí, že je třeba projít mnoha zrozeními, než dosáhneme ráje. Předseda Mao nám ukázal, že ráj můžeme mít hned – jen musíme mít jeho stranickou knížku.“

Ujgurský vtíp o socialistickém ráji *Sbíráno etnografy v Sin-tiangu v 90. letech, typická lidová ironie na kolektivizaci a chudobu po Velkém skoku:*

„Říkali nám, že když přijde komunismus, bude všechno zdarma – jídlo, oblečení, bydlení. A opravdu to byla pravda: jídlo bylo zdarma, protože žádné nebylo; oblečení bylo zdarma, protože všichni jsme chodili v hadrech; a bydlení bylo zdarma, protože jsme bydleli společně v jedné místnosti.“

Mongolský vtíp o kulturní revoluci *Vyprávěný v oblasti Vnitřního Mongolska:*

Otázka: „Co je to kulturní revoluce?“

Odpověď: „Když se do tvé jurty nastěhuje čtyřicet mladých čínských rudých gardistů a začnou tě učit, že kultura začíná až od nich.“

Vtípy o Tibetu

Téma Tibetu je velmi citlivé a z pohledu tibetské kultury a historie velmi bolestivé. Vtípy, které by tuto situaci reflektovaly z jejich perspektivy, nejsou vtípy v pravém slova smyslu, ale spíše hořké, satirické komentáře na adresu čínské propagandy. Často pracují s absurditou čínského narativu.

Zde je několik příkladů, které ilustrují tento typ „humoru“:

Vtíp o „osvobození“ *Vtíp ukazuje, jak čínská propaganda vytváří nepřátele („imperialisty“), kteří buď neexistovali, nebo jejich hrozba byla záměrně zveličena, aby se ospravedlnila invaze a okupace jako „ochrana“.*

Čínský důstojník přijede do tibetské vesnice a svolá místní.

„Soudruzí Tibeťané, gratuluji vám! Byli jste mírově osvobozeni od feudálních pánů a zahraničních imperialistů!“

Jeden starý Tibeťan se zvedne a opatrně se zeptá: „Promiňte, ale... my jsme tady žádné imperialisty neviděli. Kdy vlastně přijeli?“

Důstojník se na něj usměje: „To je právě to geniální! My jsme vás osvobodili dřív, než vůbec stačili přijet!“

Vtíp o rozvoji a pokroku *Vtíp kritizuje čínskou definici „pokroku“, která ignoruje ztrátu svobody, kultury a tradičního způsobu života, a nahrazuje ji materiálními vymoženostmi sloužícími k upevnění moci režimu.*

Čínský úředník ukazuje novinářům moderní železnici vedoucí přes Tibet.

„Vidíte tento úžasný pokrok? Toto je dárek naší vlády tibetskému lidu! Před námi tu byla jen zaostalost.“

Jeden novinář se zeptá místního pastevence: „A co vy? Těšíte se z tohoto pokroku?“

Pastevce odpoví: „No... je to zvláštní. Můj otec a děd žili svobodně se svými jaky na pláních. Já teď v továrně montuji baterky do svítilen, které svítí na sochu předsedy Maa v naší vesnici. Úředník má

pravdu. Je to opravdu jiný druh pokroku.“

Vtip o kulturní revoluci *Tento vtip zdůrazňuje odolnost Tibeťanů a jejich schopnost zachovat si svou identitu a důstojnost i pod nátlakem asimilace a ničení jejich kulturního dědictví.*

Skupina Rudých gard vtrhne do kláštera. Jeden mnich se je snaží zastavit.

„Prosím, tato socha Buddhy je stará přes tisíc let!“

Velitel gard ho odstrčí: „Právě proto! Je to feudální relikv. My vám přinášíme novou, moderní kulturu!“

Za pár let přijede do kláštera čínský turista a ptá se mnicha: „Je pravda, že jste tu za Kulturní revoluce přišli o všechny poklady?“

Mnich povzdychne: „Skoro o všechny. Podařilo se nám zachránit jen jednu, velmi starou relikvii.“

Turista je nadšený: „A kterou? Sochu? Rukopis?“

Mnich se trpce usměje: „Ne. Naučili jsme se jednu novou, moderní kulturu: jak před okupanty úspěšně lhát.“

Zajímavosti

- [Cesta do Tibetu v roce 1993](#)
- [Tibetské pohádky](#)
- [Postřehy cestovatelů](#)
- John F. Fairbank *Dějiny Číny*. [stáhnout/download](#)
- Tibetský buddhismus (První misionáři v Tibetu, Lamaismus - hrozivá podoba tibetského buddhismu?, Hledání pokladů ztracené Šangri-la, „Hollywoodský“ buddhismus - nové podoby starého náboženství) [ZDE](#)

TIBET - Zajímavosti

Víte, že...?

- nejposvátnější hora Amda je 6282 m vysoká Amňe Mačhen, kolem které podobně jako kolem posvátné hory Kailás Tibeťané vykonávají posvátné poutě.
- tibetský buddhistický růženec thengwa má 108 kuliček.
- od 10. srpna 1959 platí v Tibetu pouze čínské peníze, které nahradily tradiční tibetské peníze.
- patronem medicíny v Tibetu je Sanggjä Mänlha (buddha-léčitel).
- čínský název Tibetu je Si-cang, v anglickém přepisu Xizang.
- Tibeťané říkají vonným tyčinkám pö.
- dnes se ve světě chová pět plemen tibetských psů, nejznámější s nich jsou Lhasa Apso, tibetský terriér a tibetská doga (mastif).
- středisko tibetského bönů v exilu je v indické Dolandži.
- v Tibetu rostou asi nejsladší meruňky.
- tibetský ministr, ve starém Tibetu i dnes v exilu, má titul kalön.
- podle starých kronik je za zakladatele bönů považován Šenrab Miwo.

- hlavní učení školy Gelug tibetského buddhismu, sestávající z ucelené soustavy meditací, cvičení a obřadů, se nazývá lamrim čenmo (doslova velké stupně cesty).
- dřevěné konstrukci na hlavě ženy pro upevnění účesu ve starém Tibetu se říká padug.
- univerzální tibetský pozdrav je taši dele.
- hlavní učení školy Kagjü tibetského buddhismu, sestávající z ucelené soustavy meditací, cvičení a obřadů, se nazývá čhagčhen, sanskrtsky mahámudra (doslova velká pečeť, velká smlouva).
- s'-čchuansko-tibetská silnice spojující Lhasu s Čcheng-tu měří 2100 km, její severní varianta je o 300 km delší.
- doring je kamenná stéla s významnými nápisy a texty tibetské historie, nejznámější stojí před chrámem Džókhang ve Lhasě, pochází z roku 822 a obsahuje text čínsko-tibetské mírové smlouvy z let 821 - 822.
- sedmitisícovka Nänčhen Thangla (7088 m) leží asi 120 km severozápadně od Lhasy, poblíž jezera Namccho.
- železnicí v Tibetu je 815 km dlouhá trať spojující Si-ning s Kermem a pak železnice z Golmudu do Lhasy
- k oblíbeným pochoutkám Tibeťanů patří jogurt žo.
- jedinou osmitisícovkou, která celá leží v Tibetu, je 8013 m vysoká Šiša
- Pangma.
- titul lama je vyhrazen pouze vzdělaným a vysoce postaveným mnichům.
- jediné mezinárodní letecké spojení má Lhasa s nepálským hlavním městem
- Káthmándú.
- v Ngari, v západním Tibetu, je možné i dnes potkat stáda divokých oslů kjangů (Eguus kiang).
- jediná zlatá mince, která byla v Tibetu vydána, je 20 sang z let 1918 - 1921.
- Mince byla ražena v mincovně Serkhang (doslova zlatý dům) u Norbulinky ve Lhasě.
- hlavní učení školy Sakja tibetského buddhismu, sestávající z ucelené soustavy meditací, cvičení a obřadů, se nazývá lamdä (doslova cesta a ovoce této cesty).
- malá schránka pro uschovávání nejceněnějších buddhistických předmětů a drobností, kterou Tibeťané nosí buď na krku nebo u pasu, se nazývá gau.
- velmi oblíbeným jídlem Tibeťanů je sušený tvaroh čhura, vyráběný zejména z jačího mléka.
- oblíbenou hrou starších Tibeťanů je šo - obdoba naší hry v kostky. Hraje se dvěma kostkami, 64 mušličkami a třemi sadami různých mincí po devíti kusech na speciální kožené podložce.
- klášter Däpung ležící na okraji Lhasy byl před rokem 1959 s více než deseti tisíci mnichy považován za **největší klášter na světě**.
- Tibeťané používají pro samici jaka zvláštní jméno - di.
- první a zatím jedinou učebnici tibetštiny v češtině sepsal v 50. letech Pavel Poucha.
- rozměrově největší tibetská bankovka 100 sang, která byla vydávána v letech 1937 - 1959, měla rozměry 21,5 x 13,8 cm.
- **Lhasa**, hlavní město Tibetu, leží na stejné (třicáté) rovnoběžce jako egyptská Káhira.
- největším distributorem anglicky psaných knih o Tibetu a tibetském buddhismu je londýnské vydavatelství Wisdom Books Publication.
- první překlad Tibetské knihy mrtvých do západního jazyka provedl v roce 1927 Dr. Ewens-Wenz ve spolupráci se sikkimským lamou Kazi Dawa Samdubem
- prvním vědomě inkarnovaným lamou v Tibetu byl karmapa, hlava tibetské školy Karma Kagjü, který tak založil instituci převtělců, v zahraničí známou zejména z linie dalajlamů.
- v Rusku žijí tři národy, které vyznávají tibetský buddhismus: Tuvinci na Sibiři, Burjati u Bajkalu a Kalmyci u Kaspického moře.
- díky internetu je i u nás možno poslouchat zpravodajství v tibetštině - Hlas Tibetu (www.vot.org)

- a Hlas Ameriky (www.voa.gov/programs/audio/realaudio/) vysílají denně v real-audio formátu.
- pravděpodobně první Evropan, který Tibet navštívil, je italský františkán českého původu Odorico da Pordenone, zvaný též bratr Oldřich, Čech z Furlánska, který jako papežský nuncius pobýval v letech 1316- 1330 v Číně.
  - tibetský vysokohorský ječmen, z kterého se vyrábí campa, roste až do nadmořské výšky 4600 m.
  - největší komunita Tibeťanů v Evropě žije ve švýcarském Rikonu.
  - za nejvýše položené jezero v Tibetu je považováno jezero Nganglha Ringccho, ležící v západním Tibetu v nadmořské výšce 4748 m n.m.
  - posvátná hora Kailás [tibetsky Gang Rinpoche], nacházející se v západním Tibetu, je nejposvátnější horou Asie. Je poutním místem pro džinisty, hinduisty, buddhisty a také bönisty.
  - tibetský národní kámen je tyrkys ju, který Tibeťanky i Tibeťané rádi a často nosí.
  - sídelním klášteřem mnichů školy Gjütö, kteří v březnu v Praze vytvářeli pískovou mandalu, je Ramoche, starobylý klášter v centru Lhasy.
  - tradiční tibetské buddhistické knihy pecha nejsou vázáné; volné listy obdélníkového tvaru se jen skládají na sebe, ukládají se mezi dřevěné desky a zabalí se do látky.
  - Tibeťané často dávají svým dětem jména, která vyjadřují lidské vlastnosti (např. Džigme - nebojácný, Cchering - dlouhověký, Ješe - moudrost, moudrý)
  - nebo jsou inspirováni přírodou (např. Ňima - slunce, Dawa - měsíc, Sengge - lev) a také samozřejmě buddhismem (např. Norbu - klenot, Dolma - ochránkyně u nás známá pod jménem Tára, Čhögjal - král dharmy). Např. jméno jedenáctého pančhenlamy Gendün Čhökji Ňimy je možné poeticky přeložit jako Slunce dharmy a sanghy.
  - v Samjä se nachází **první buddhistický klášter v Tibetu**, který byl založen roku 749 indickým učencem Padmasambhavou, Tibeťany nazývaným Guru Rinpoche.
  - nejoblíbenějším tibetským alkoholem je čang, který si Tibeťané vyrábějí doma nejčastěji z ječmene, a připomíná náš burčák.
  - přibližně 150 km severozápadně od Lhasy leží ve výšce 4718 m n.m. jedno z největších a nejznámějších tibetských jezer Namccho, Nebeské jezero, které má rozlohu 2207 čtverečných kilometrů.
  - panda velká (*Ailuropoda melanoleuca*), jedno z nejpřísněji chráněných zvířat na světě, žije pouze v Khamu, na historickém území východního Tibetu, dnes připojeném k čínským provinciím S'-čchuan a Jün-nan.
  - **první tibetské poštovní známky** byly vydány tibetskou vládou až v prosinci 1912 a vytištěny ve Lhasě, do prodeje se dostaly začátkem roku 1913. Celkem bylo vytištěno 6 známek na šedém papíře s hodnotou 2 1/2 kar, 5 kar, 7 1/2 kar, žogang, 1 tamka a 1 sang.
  - **tibetským národním jídlem** je campa, mouka, která se mele z praženého tibetského ječmene. Po smíchání s čajem a přidání másla vznikne kaše, která tvoří základní potravu Tibeťanů.
  - **tibetské písmo** vytvořil v 7. století, v době panování krále Songcän Gampa, tibetský učenec Thönmi Sambhóta na základě indického písma dévanágarí.
  - **v Tibetu pramení většina velkých řek centrální, jižní a jihovýchodní Asie.** V západním Tibetu u posvátné hory Kailás pramení Brahmaputra, Indus, Satladž a Karnálí, na severovýchodě Chuang-che a Jang-c'-ťjang a ve východním Tibetu Mekong, Salwin a Irawady.

TIBINFO RŮZNÉ Software Noviny Mince, známky Na slovíčko s... Kalendář
Tibetská jídla Tibet-prodej

1)

Solejman, 851, In: T'Sertevens, A.: Předchůdcové Marka Pola, Praha 1966

From:

<https://cesty.in/> - **Cestovatelské stránky**

Permanent link:

<https://cesty.in/cina?rev=1757668900>

Last update: **2025/09/12 11:21**

